

a&ofondsgrafimediabranche

grafimedia
in cijfers

2018

Voorwoord

De economische crisis in Nederland is achter de rug. Voor veel grafimediabedrijven is herstel echter niet vanzelfsprekend, blijkt uit deze nieuwe editie van grafimedia in cijfers. Omzetten en marges staan nog altijd onder druk, wat logischerwijs een rem zet op vernieuwingen. Terwijl die juist nodig zijn om de marktpositie te versterken. Reden voor het A&O Fonds Grafimediabranche om nadrukkelijk in te zetten op onderzoek naar innovatie via ons E-novate programma. Het gaat daarbij zowel om onderzoek naar vernieuwende producten en diensten als research naar nieuwe businessmodellen.

Naast een strategische langetermijnvisie is de beschikking over voldoende en adequaat opgeleid personeel cruciaal om succesvol te worden of te blijven. Ook daar liggen uitdagingen. Grafimediabedrijven vergrijzen en kunnen lastig jonge vervangers vinden voor vakprofessionals die met pensioen gaan. De grafimediabedrijven vissen in dezelfde krappe vijver als veel andere technische werkgevers.

Met maatwerk in opleidingen en gerichte werving streeft het A&O Fonds Grafimediabranche ernaar de instroom in de branche te verhogen. Ook duurzame inzetbaarheid heeft de komende jaren de hoogste prioriteit, om zo bestaande medewerkers te behouden voor het vak. We trekken daarin uiteraard samen op met grafimediabedrijven en wijzen ze de weg naar subsidiemogelijkheden. Zo werken we ook de komende jaren aan het versterken van deze mooie branche.

Richard Leloux
directeur A&O Fonds Grafimediabranche

Toelichting

Deze publicatie geeft voor de grafimediabranche een uitgebreid overzicht van de economische ontwikkelingen, de arbeidsmarkt en het beroepsonderwijs. In het eerste gedeelte worden cijfers gepresenteerd die betrekking hebben op de gehele branche. Deze cijfers zijn voornamelijk afkomstig van de dataverzameling van het CBS en zijn op hun beurt weer afkomstig van registraties door de Kamers van Koophandel, de Belastingdienst en eigen CBS-enquêtes onder bedrijven. Dit laatste betreft dan bijvoorbeeld de conjunctuurenquêtes. In het tweede gedeelte van dit boekje staan de cijfers van het KVGGO met betrekking tot hun ledenbestand. Het derde gedeelte gaat over de arbeidsmarkt. Deze cijfers zijn deels afkomstig van het UWV en deels van recente GOC enquêtes onder grafische bedrijven. De cijfers over het beroeps- onderwijs zijn gebaseerd op DUO-bestanden over het reguliere mbo-onderwijs in het lopende studiejaar 2017-2018.

De cijfers laten zien dat de economische opleving die Nederland doormaakt (nog) niet of nauwelijks zichtbaar is in de grafimedia-branche. Het leek er in 2016 wel even op dat de crisis ook voor onze branche voorbij zou zijn, maar de cijfers over 2017 zijn ronduit teleurstellend. Dit geldt met name voor de verdere teruggang van de omzet en de bedrijvigheid die gericht is op de binnenlandse markt. Wel loopt de werkloosheid in de branche terug, maar is nog wel substantieel hoger dan het landelijk percentage. Ronduit zorgelijk is de ontwikkeling in het grafische beroeps- onderwijs voor drukkers en nabewerkers. Deze beroepsopleiding is bijna verdwenen en het ziet er ook niet naar uit dat dit de komende jaren zal verbeteren. Daarom heeft GOC eigen BBL-opleidingen ontwikkeld. Een toenemend aantal bedrijven heeft dan ook problemen met het vinden van gekwalificeerde vakmensen. Alle gegevens zijn met de meeste zorgvuldigheid verzameld waarbij de bron steeds wordt vermeld. De cijfers die worden gegeven zijn de meest actuele die begin april te krijgen waren. Sommige cijfers zijn helaas nog niet over 2017 beschikbaar.

Jos Teunen
onderzoeker GOC

Inhoud

Branche in cijfers

- 07 Ontwikkeling aantal bedrijven
- 08 Aantal vestigingen per provincie
- 09 Oprichtingen, fusies en faillissementen
- 10 Bedrijven naar hoofdactiviteit
- 11 Producenten prijsindex (PPI) grafische producten
- 12 Omzetontwikkeling
- 13 Gemiddelde maandelijkse bijdrage in jaarmzet
- 14 Bedrijfsresultaat
- 15 Import- en exportwaarde drukwerk
- 16 Import en export naar soort product
- 17 Belangrijkste import- en exportlanden drukwerk
- 18 Ziekteverzuim papier- en grafische branche
- 19 Vergrijzing binnen de branche

KVGO ledenbedrijven in cijfers

- 21 KVGO ledenbedrijven
- 22 Werkzame personen bij KVGO ledenbedrijven
- 23 KVGO ledenbedrijven naar provincie

Arbeidsmarkt in cijfers

- 25 Ontwikkeling werkgelegenheid
- 26 Dienstverbanden naar mannen, vrouwen en leeftijden
- 27 Ontwikkeling grafische werkloosheid
- 28 Werkloosheid naar leeftijd en duur
- 29 Ontwikkeling vraag naar personeel
- 30 Kanalen van personeelswerving
- 31 Personeelsvraag naar functie

Beroepsonderwijs in cijfers

- 32 Mbo-studenten studiejaar 2017-2018
- 34 Ontwikkeling aantal mbo-studenten grafische - en media opleidingen

Colofon

Branche in cijfers

Ontwikkeling aantal bedrijven

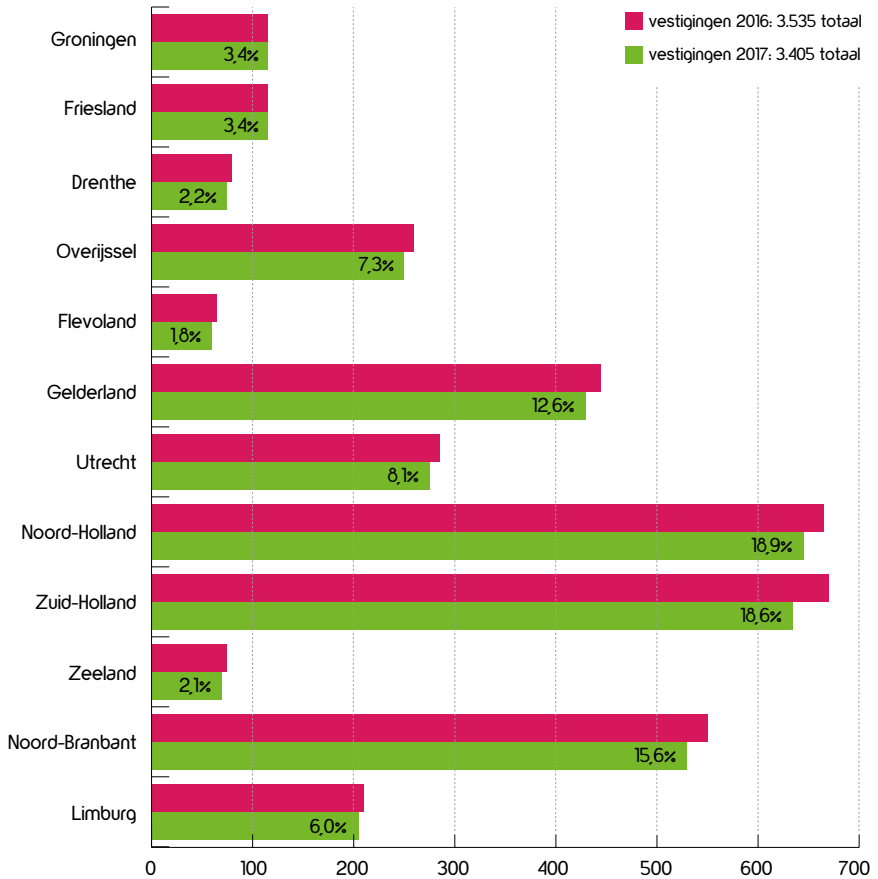
Het totaal aantal bedrijven loopt terug, maar het aantal eenmanszaken c.q. zzp'ers is behoorlijk stabiel. Het zijn vooral grotere bedrijven die in aantal teruglopen. Door de krimp in aantal medewerkers verschuiven bedrijven ook van een hogere grootteklasse naar een lagere.

Jaar	Totaal	Eenmanszaak 1wp	Kleinbedrijf 2-9wp	Middenbedrijf		Grootbedrijf 100+wp
				10-49wp	50-99wp	
2010	3.835	1.740	1.505	490	65	40
2011	3.715	1.650	1.500	485	50	30
2012	3.730	1.740	1.475	430	50	30
2013	3.595	1.750	1.370	390	55	30
2014	3.485	1.765	1.280	370	40	30
2015	3.320	1.715	1.200	345	35	20
2016	3.235	1.705	1.135	315	40	20
2017	3.195	1.735	1.090	295	40	20
2018	3.080	1.710	1.025	285	40	20

Bron: CBS

Aantal vestigingen per provincie

Een bedrijf kan meerdere vestigingen hebben. Daarom wordt bij uitsplitsing naar provincie niet de bedrijven maar de vestigingen als uitgangspunt genomen.

Bron: CBS

Oprichtingen, fusies en faillissementen

Bij het oprichten van nieuwe bedrijven gaat het steeds meer om eenmanszaken of zzp'ers. Bij fusies en overnames, maar ook bij faillissementen gaat het voornamelijk om grotere bedrijven.

Jaar	Oprichtingen		Fusies en overnames		Faillissementen	
	totaal	eenmanszaak	totaal	eenmanszaak	totaal	eenmanszaak
2010	190	155	50	5	139	5
2011	210	150	40	5	133	4
2012	180	145	40	5	102	5
2013	140	110	30	0	94	6
2014	120	100	35	5	76	5
2015	140	120	30	5	61	3
2016	105	85	45	10	27	1
2017	120	105	15	0	37	3

Bron: CBS

Bedrijven naar hoofdactiviteit

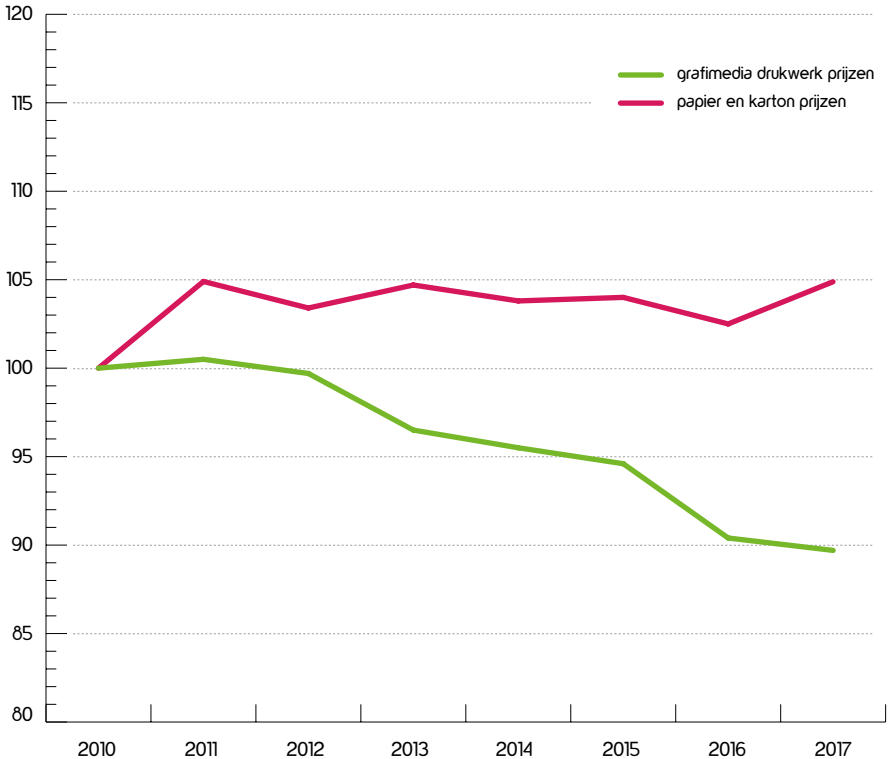
Prepress- en premediabedrijven en grafische nabewerkingsbedrijven zijn gespecialiseerd in één productiefase. Drukkerijen zijn bijna allemaal (90%) allround grafische bedrijven die zelf alle productiefasen kunnen uitvoeren. Alleen gespecialiseerd werk besteden zij uit aan prepress- en nabewerkingsbedrijven die een veel groter scala aan technieken in huis hebben.

Hoofdactiviteit	1 wp	2-9 wp	10-19 wp	20-49 wp	50-99 wp	100+ wp	Totaal	Aandeel
2017 1e kwartaal								
drukkerijen	985	870	140	100	30	20	2.145	68,2%
prepress en premedia	340	115	10	10	5	0	480	15,3%
grafische nabewerking	380	105	25	10	0	0	520	16,5%
2018 1e kwartaal								
drukkerijen	1.015	815	135	95	30	15	2.105	68,3%
prepress en premedia	330	105	10	10	5	0	460	14,9%
grafische nabewerking	370	105	25	10	5	0	515	16,7%

Bron: CBS

Producenten prijsindex (PPI) grafische producten

De prijzen die ondernemers in de grafimediabranche kunnen vragen voor drukwerk lopen van jaar tot jaar terug. Terwijl de prijzen die betaald moeten worden voor de inkoop van basismaterialen, zoals papier en karton, toenemen. Bedrijven kunnen dit alleen opvangen door efficiënter te produceren en hun bedrijfskosten te verminderen.

Bron: CBS

Omzetontwikkeling

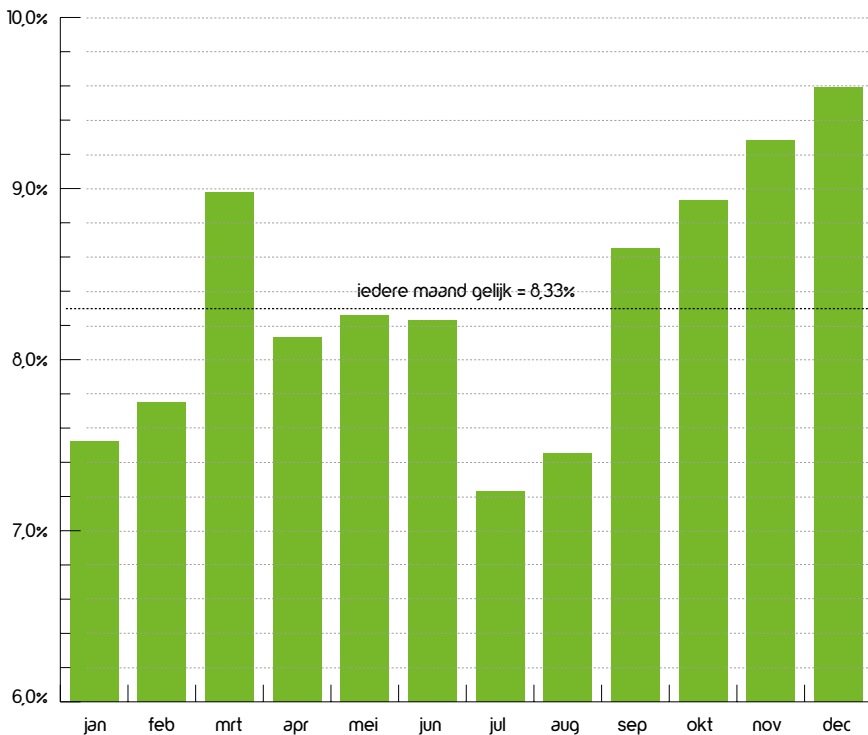
De omzet van drukwerk voor de binnenlandse markt loopt steeds verder terug. De omzet die naar het buitenland geëxporteerd wordt neemt wel toe. Vooral 2016 was een zeer goed exportjaar voor drukwerk. Alles bijeen genomen blijft de totale omzet aan drukwerk nog steeds erg laag.

Jaar	Totale omzet	Omzet binnenland	Omzet buitenland	Netto omzet (x 1.000)
	index	index	index	euro
2010	100,0	100,0	100,0	€ 4.636.000
2011	98,2	95,8	107,8	€ 4.529.000
2012	87,8	82,0	111,3	€ 4.170.000
2013	86,6	79,0	116,6	€ 3.931.000
2014	80,4	71,7	115,0	€ 3.744.000
2015	75,3	65,4	114,8	€ 3.470.000
2016	80,8	64,6	145,2	€ 3.724.000
2017	76,6	60,5	140,5	€ 3.530.000

Bron: CBS

Gemiddelde maandelijkse bijdrage in jaarmzet

Indien de omzet iedere maand gelijk zou zijn, is de maandbijdrage aan de bedrijfsomzet $100\% / 12 = 8,33\%$. De grafiek toont de werkelijk gemiddelde maandbijdrage zoals berekend over de afgelopen 17 jaar. De jaarlijkse variatie op dit patroon is zeer klein. Het vormt dus een standaardpatroon ongeacht de absolute hoogte van de jaarmzet.

Bron: Index maandomzet CBS; berekening GOC

Bedrijfsresultaat

De bruto en netto winstmarges zijn berekend over de financiële gegevens van een groot aantal grafische bedrijven. De financiële gegevens krijgt het CBS van de Belastingdienst. De Belastingdienst geeft daarbij precies aan van hoeveel bedrijven de financiële gegevens beschikbaar zijn. Daaruit blijkt dat het aantal bedrijven voor de graficmediabranche behoorlijk hoog is waardoor onderstaande tabel een betrouwbaar beeld van de bedrijfstak oplevert.

Bij de conjunctuurenquête geven ondernemers hun mening over de situatie van hun eigen bedrijf. Het percentage ondernemers dat aangeeft hoe de winstgevendheid van hun onderneming in een jaar zich verhoudt tot een jaar eerder. Het saldo geeft de verhouding weer tussen verbetering versus verslechtering. Een negatief percentage betekent dat er meer ondernemers een verslechtering melden dan een verbetering.

Jaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
financiële gegevens							
aantal bedrijven	1.905	1.871	1.812	1.712	1.628	1.610	-
bruto winstmarge	2,9%	1,1%	0,3%	6,6%	1,6%	5,0%	-
netto winstmarge	2,3%	0,5%	-0,3%	5,1%	0,4%	3,5%	-
conjunctuurenquête CBS							
winstgevendheid:							
- verbeterd	-	-	-	12,4%	13,5%	19,1%	17,4%
- gelijkgebleven	-	-	-	64,2%	59,0%	64,1%	60,3%
- verslechterd	-	-	-	23,4%	27,5%	16,8%	22,3%
- saldo verbeterd- verslechterd	-	-	-	-11,0%	-14,0%	2,4%	-4,9%

Import- en exportwaarde drukwerk

De waarde van drukwerk dat wordt ingevoerd en uitgevoerd. Verder opgesplitst naar het deel dat binnen de EU-15 landen en daarbuiten plaatsvindt. Bij de export is binnen de EU-15 nog een extra onderverdeling gemaakt naar een deel dat in Nederland geproduceerd is en een deel dat als transitohandel slechts doorgevoerd wordt.

Jaar	Import			Export			
	totaal	binnen EU-15	buiten EU-15	totaal	binnen EU-15		buiten EU-15
					made in NL	transit	
2010	895.430	683.761	211.669	913.374	546.888	299.688	66.798
2011	912.844	687.654	225.190	895.986	514.703	315.463	65.820
2012	917.187	688.842	228.345	1.182.446	731.467	392.138	58.841
2013	877.725	664.034	213.691	1.203.926	776.049	353.571	74.306
2014	744.215	553.991	190.224	1.186.082	782.897	309.009	94.176
2015	923.352	715.767	207.585	1.175.342	755.923	254.669	164.750
2016	921.639	714.270	207.369	1.725.148	931.580	560.673	232.895
2017	950.446	736.596	213.850	1.609.688	878.890	482.907	247.892

Bron: CBS

Import en export naar soort product

Boeken vormen zowel voor de import als de export in 2016 het belangrijkste handelsproduct. Daar waar kranten en tijdschriften nog steeds onder druk staan, leeft de verkoop van boeken inmiddels weer aardig op. Dit geldt zowel voor de verkoop op de binnenlandse markt als voor de import en export van boeken.

Soort product	Import in 2016		Export in 2016	
	(x1.000 euro)	aandeel	(x1.000 euro)	aandeel
boeken	368.537	40,2%	341.009	28,1%
drukwerk overig	152.615	16,7%	228.852	18,9%
couranten en tijdschriften	137.473	15,0%	134.894	11,1%
reclamedrukwerk	79.582	8,7%	171.885	14,2%
handelscatalogi	47.759	5,2%	48.602	4,0%
prentbriefkaarten e.d.	31.535	3,4%	168.864	13,9%
prenten, gravures, foto's	29.770	3,2%	32.959	2,7%
prentenalbums/boeken	29.501	3,2%	7.594	0,6%
cartografie	13.100	1,4%	13.742	1,1%
gedrukte muziek	7.428	0,8%	13.971	1,2%
kalenders	6.546	0,7%	9.911	0,8%
decalcomanieën	4.568	0,5%	4.737	0,4%
bouwplannen en tekeningen	4.420	0,5%	1.557	0,1%
gezegeld papier; cheques	3.451	0,4%	34.715	2,9%

Bron: CBS

Belangrijkste import- en exportlanden drukwerk

Duitsland, België en het Verenigd Koninkrijk zijn de belangrijkste handelspartners op het gebied van drukwerk voor Nederland. Over 2017 zijn de exportcijfers per land nog niet beschikbaar. De invoer van drukwerk geproduceerd in China schommelt per jaar, maar groeit niet heel sterk. Ook Oost-Europese landen hebben slechts een bescheiden deel van de totale import aan drukwerk.

Landen	Invoer (x1.000 Euro)		Aandeel 2017	Landen	Uitvoer (x1.000 Euro)		Aandeel 2016
	2016	2017			2016	2017	
Duitsland	308.885	294.409	27,0%	België	290.145	.	23,9%
België	193.508	218.351	20,0%	Duitsland	264.985	.	21,8%
VK	121.476	115.615	10,6%	VK	155.105	.	12,8%
China	61.973	78.446	7,2%	Frankrijk	137.735	.	11,4%
USA	88.406	67.323	6,2%	Italië	32.413	.	2,7%
Frankrijk	35.712	38.881	3,6%	Spanje	31.605	.	2,6%
Italië	30.325	33.715	3,1%	Zweden	26.325	.	2,2%
Polen	26.094	29.162	2,7%	Denemarken	26.003	.	2,1%
Hongkong	20.104	20.686	1,9%	Zwitserland	25.240	.	2,1%
Denemarken	12.178	18.563	1,7%	Australië	24.775	.	2,0%
Spanje	19.303	17.662	1,6%	Chili	22.484	.	1,9%
Maleisië	9.305	17.276	1,6%	USA	19.295	.	1,6%
Hongarije	5.816	15.218	1,4%	Ierland	13.984	.	1,2%
Tsjechië	17.233	10.662	1,0%	Noorwegen	13.592	.	1,1%

Bron: CBS

Ziekteverzuim papier- en grafische branche

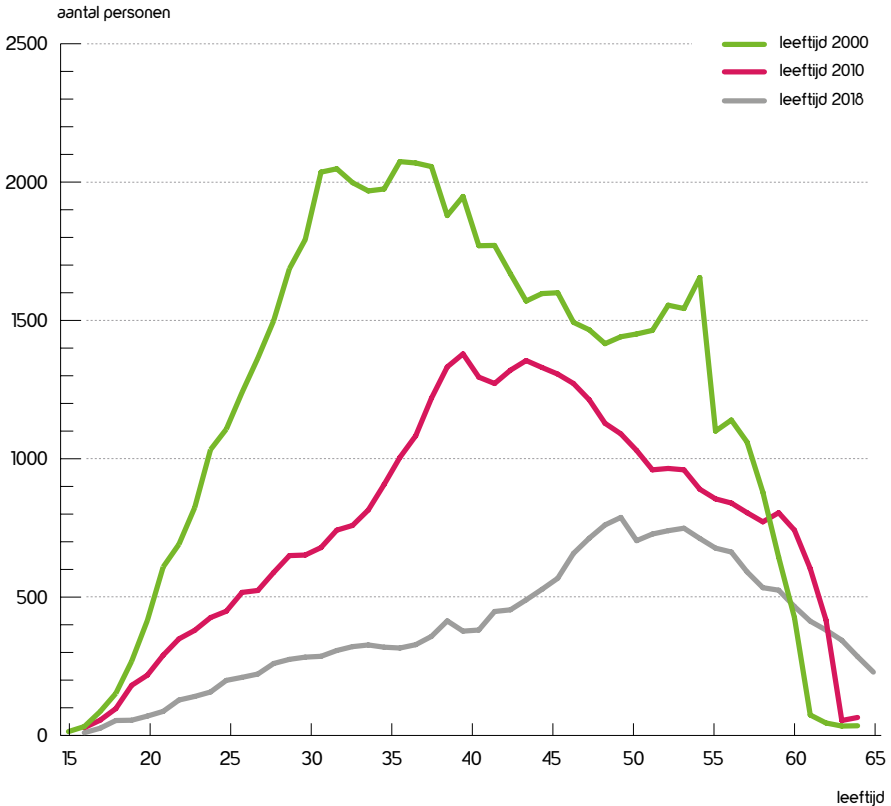
Het totale ziekteverzuim binnen de papier- en grafmediabranche is licht gedaald. Het verschil tussen grote en kleine bedrijven is fors. Het ziekteverzuim bij het kleinbedrijf (<10 wp) is erg laag.

Jaar	Totaal	Bedrijfs grootte		
		<10 wp	10-100 wp	100+ wp
2010	4,1%	1,9%	3,6%	5,0%
2011	4,2%	1,9%	3,6%	5,0%
2012	4,2%	1,8%	3,4%	4,8%
2013	3,9%	1,6%	3,4%	4,7%
2014	3,7%	1,6%	3,3%	4,6%
2015	3,8%	1,6%	3,3%	4,7%
2016	3,9%	1,6%	3,3%	4,7%

Bron: CBS

Vergrijzing binnen de branche

In de grafiek wordt de leeftijdsopbouw van alle werknemers in 2018 vergeleken met die in 2010 en 2000. Duidelijk is te zien dat het aantal werknemers afneemt en dat de leeftijdsopbouw steeds ouder wordt. Daardoor neemt ook de gemiddelde leeftijd steeds verder toe.

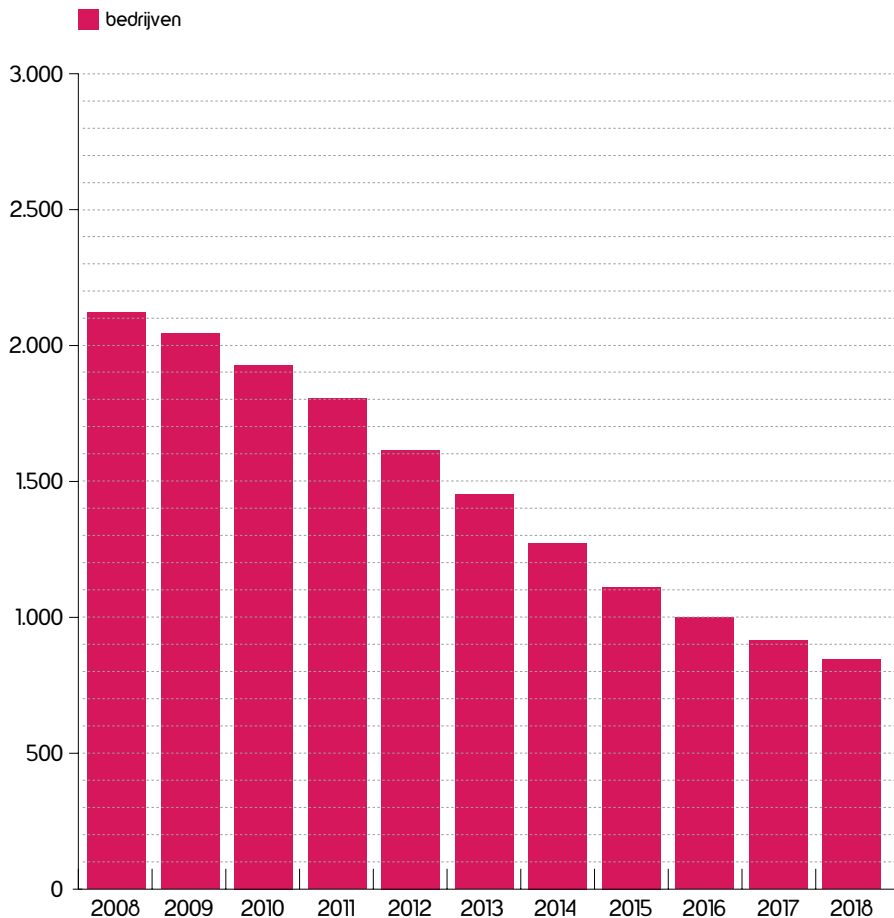
Bron: ASF

KVGO ledenbedrijven in cijfers

KVGO ledenbedrijven

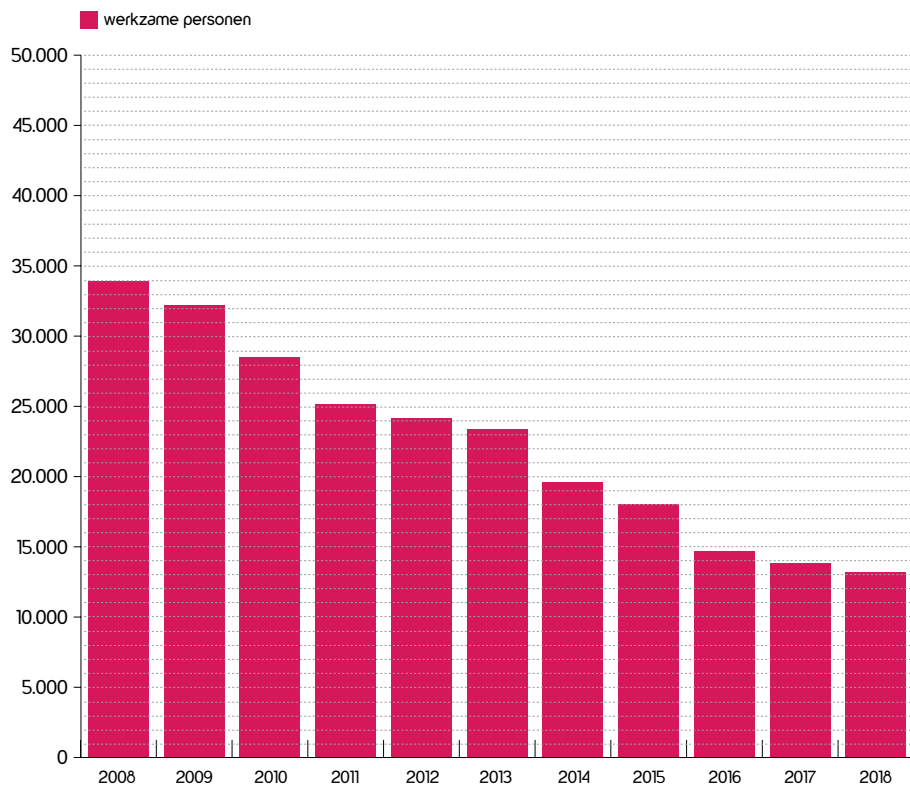
Het aantal ledenbedrijven van de werkgeversorganisatie KVGO. Het aantal ledenbedrijven is de stand per 1 januari.

Bron: KVGO

Werkzame personen bij KVGGO ledenbedrijven

Het aantal werkzame personen bij KVGGO ledenbedrijven. Het aantal werkzame personen is de stand per 1 januari.

Bron: KVGGO

KVGO ledenbedrijven naar provincie

Het aantal ledenbedrijven van de werkgeversorganisatie KVGO en het aantal werkzame personen bij deze bedrijven.

Provincie	Bedrijven		Werkzame personen	
	2017	2018	2017	2018
Groningen	33	32	400	382
Friesland	37	33	599	510
Drenthe	19	17	216	249
Overijssel	64	61	1.412	1.412
Gelderland	112	108	1.787	1.772
Flevoland	22	19	293	299
Utrecht	77	72	1.034	1.075
Noord-Holland	173	158	2.804	2.548
Zuid-Holland	151	141	1.590	1.504
Zeeland	13	13	110	102
Noord-Brabant	160	144	2.878	2.804
Limburg	54	46	690	577
TOTAAL	915	844	13.813	13.234

Bron: KVGO

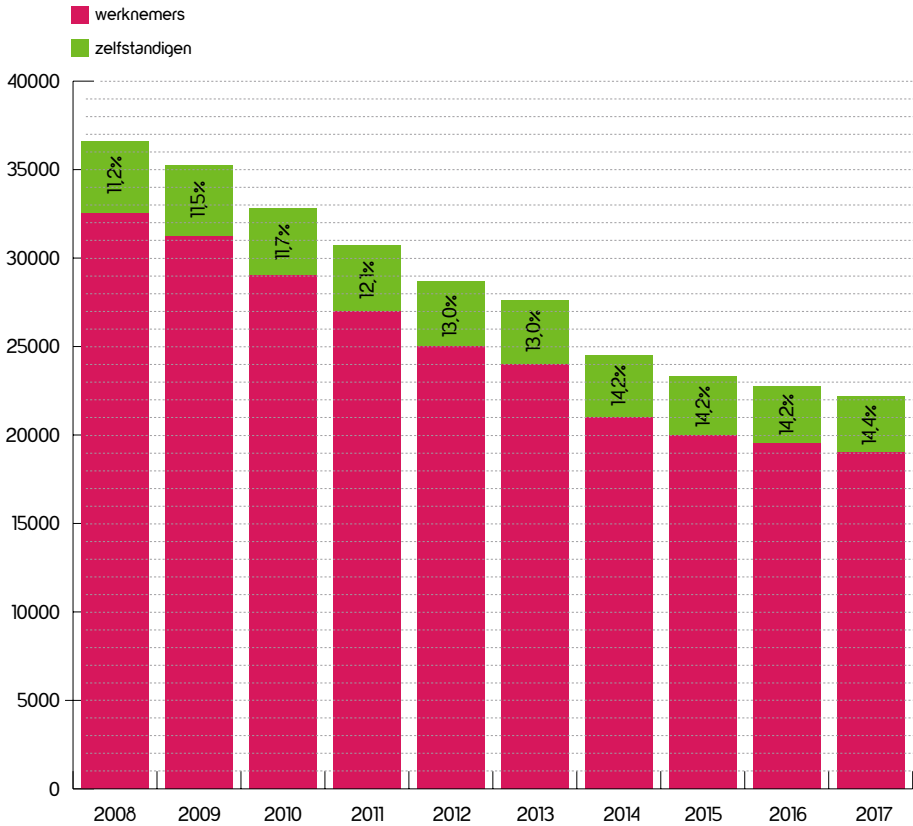
Arbeidsmarkt

in cijfers

Ontwikkeling werkgelegenheid

De totale werkgelegenheid loopt al vele jaren sterk terug, vooral onder werknemers. Het aantal zelfstandigen bestaat uit zzp'ers en ondernemers van grotere bedrijven. Hun aantal loopt ook terug, maar wel langzamer. Daardoor neemt het aandeel van zelfstandigen in de totale werkgelegenheid toe.

Bron: CBS

Dienstverbanden naar mannen, vrouwen en leeftijden

Over de jaren blijft het aandeel mannen en vrouwen redelijk stabiel op ongeveer driekwart versus een kwartdeel. De grafimediabranche is grotendeels een echte technisch industriële activiteit. Vooral in de druktechniek werken voornamelijk mannen. De grafimediabranche is ook sterker vergrijsd dan het geval is in de gehele Nederlandse werkzame beroepsbevolking. Een belangrijke oorzaak daarvan is de voortdurende terugloop in werkgelegenheid waardoor er weinig jongeren binnenkomen.

	Grafimediabranche	Nederland
geslacht	stand per 1 januari 2017	
mannen	72,6%	51,8%
vrouwen	27,4%	48,2%
TOTAAL	100%	100%
leeftijdsklasse	stand per 1 januari 2017	
<25 jaar	7,1%	17,3%
25-34 jaar	16,2%	22,2%
35-44 jaar	22,7%	20,3%
45-54 jaar	34,4%	23,3%
55-64 jaar	19,2%	16,5%
>64 jaar	0,4%	0,4%
TOTAAL	100%	100%

Bron: UWV

Ontwikkeling grafische werkloosheid

De werkloosheid wordt op twee manieren in beeld gebracht. Enerzijds door alle mensen te tellen die werkloos zijn én bij het UWV staan ingeschreven als werkzoekend. Dit betreft zowel werkzoekenden met een WW-uitkering als met een bijstandsuitkering of zelfs zonder uitkering. Daarnaast tellen we mensen die een WW-uitkering hebben vanuit de grafimediabranche. Deze laatste categorie vormt de formele ontslagwerkloosheid van de branche. De werkloosheid loopt terug maar is nog wel fors hoger dan het landelijke percentage, dat eind 2017 al onder de vijf procent lag.

2017	Werkzoekend totaal		WW-uitkeringen			
	totaal	aandeel	lopende	instroom	uitstroom	ww-%
januari	4.229	18,6%	2.824	207	205	12,9%
februari	4.200		2.774	148	198	
maart	4.345		2.735	181	220	
april	4.584		2.728	157	164	
mei	3.997		2.668	144	205	
juni	3.714		2.586	160	242	
juli	3.393		2.514	127	199	
augustus	3.289		2.456	138	196	
september	3.265		2.367	92	181	
oktober	3.121		2.269	80	178	
november	3.062		2.226	139	182	
december	2.972	13,4%	2.131	85	180	10,1%

Bron: CBS

Werkloosheid naar leeftijd en duur

Hoe ouder grafische werknemers zijn als ze werkloos worden hoe langer ze werkloos blijven. Dat is in onderstaande tabel ook goed te zien.

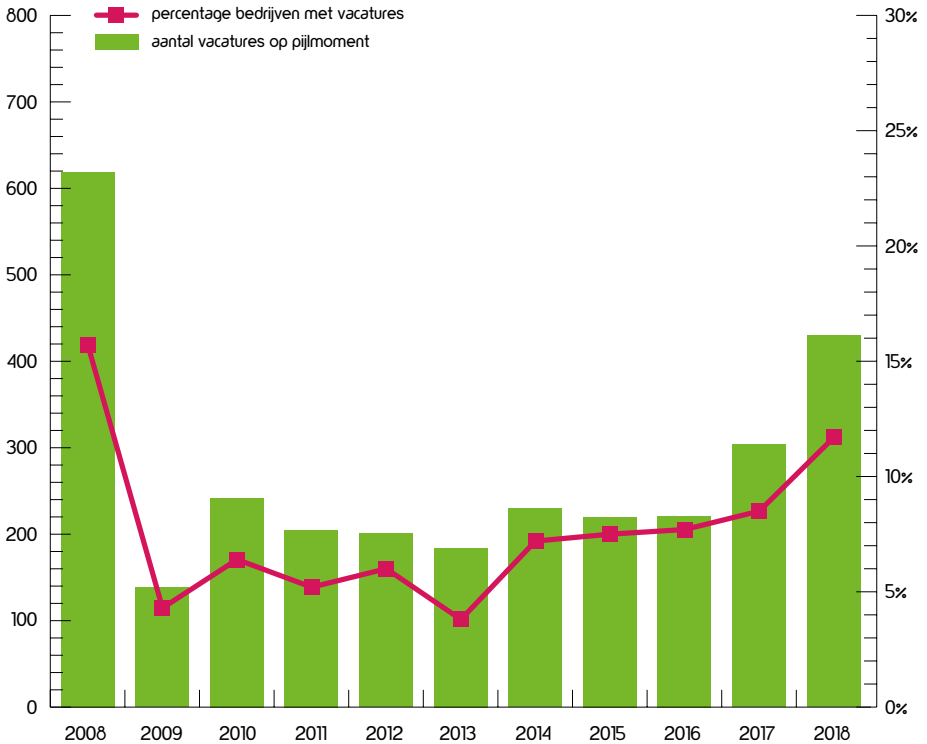
De verhouding kort werkloos versus lang werkloos kantelt na de leeftijd van 50 jaar sterk.

Stand per 31-12-2017	WW-duur in maanden				Totaal	
	leeftijdsklasse	<6 mnd	6-12 mnd	12-24 mnd	>24 mnd	aantal
<20 jaar	-	-	-	-	0	0%
20-30 jaar	58	6	0	0	64	3,0%
30-40 jaar	96	48	25	0	169	7,9%
40-50 jaar	165	131	143	19	458	21,5%
50-60 jaar	206	174	280	210	870	40,8%
60-65 jaar	101	92	145	156	494	23,2%
>65 jaar	12	11	18	35	76	3,6%
TOTAAL	638	462	611	420	2.131	100%
TOTAAL %	29,9%	21,7%	28,7%	19,7%	100%	

Bron: UWV

Ontwikkeling vraag naar personeel

Na een sterke daling groeit het percentage bedrijven met vacatures weer en ook het aantal vacatures. De groei is grotendeels het gevolg van een toegenomen vervangingsvraag die volgt op een vergrijzing van het personeelsbestand.

Bron: GOC Vacatureonderzoek

Kanalen van personeelswerving

Bij de werving zetten bedrijven vaak meerdere kanalen in om naar personeel te zoeken. Gemiddeld is dit 1,6 wervingskanaal. Grote bedrijven zetten meer verschillende kanalen tegelijk in dan kleine bedrijven. Kleine bedrijven maken vaak gebruik van hun eigen relatienetwerk om naar nieuwe medewerkers te zoeken. We laten daarnaast ook zien welk kanaal bij de laatst aangenomen medewerker succesvol was. Alle percentages hebben betrekking op bedrijven in 2017.

Wervingskanaal	Ingezet bij werving	Laatste succesvolle aanname
via relaties	38,2%	28,8%
sociale media	28,5%	14,9%
uitzendbureau	12,7%	10,9%
advertentie in (dag)bladen	13,0%	9,1%
vacature sites	16,9%	9,1%
eigen website	18,1%	6,6%
open/spontane sollicitatie	5,5%	6,1%
via eigen personeel	7,6%	6,0%
uwv	8,0%	3,1%
werving- en selectiebureau	3,6%	2,9%
onder eigen personeel	5,0%	1,1%
school, stagiair(e)	2,6%	1,0%
detacheringbureau	0,7%	0,3%
GEMIDDELD AANTAL KANALEN	1,6	1

Bron: GOC Vacatureonderzoek

Personeelsvraag naar functie

Functie	Vervulde functies in geheel 2017	Openstaande vacature in januari 2018
dtp'er	103	74
drukker	141	72
hulpkracht nabewerking	223	50
binder	20	28
vouwer/vouwplakker	65	26
snijder	35	21
p&o/staf/administratief	85	20
zeefdrukker	38	19
grafisch vormgever	70	18
accountmanager	69	15
verkoopmedewerker binnendienst	62	15
stanser	20	14
ordervoorbereider	58	12
printoperator	36	10
audiovisuele technicus	28	9
leidinggevend	12	8
webdesigner	3	5
projectleider	14	5
programmeur	9	3
drukformvervaardiger	3	3
redacteur	7	1
multimedia ontwerper	7	2
ict beheerder	3	-
uitzendkrachten	292	niet gevraagd
TOTAAL	1.403	430

Mbo-studenten studiejaar 2017-2018

Mbo school	Plaats	Vormgeven	Dtp	Print
vakscholen				
Grafisch Lyceum R'dam	Rotterdam	1.958	183	16
Grafisch Lyceum Utrecht	Utrecht	1.451	183	14
Mediacollege Amsterdam	Amsterdam	803	200	0
SintLucas	Eindhoven	802	93	7
Gibap	Zwolle	742	93	
Nimeto	Utrecht			
roc's				
ROC van Amsterdam	Amsterdam	265	54	
ROC van Twente	Hengelo OV	484	69	
Rijn IJssel	Den Helder	316	167	
ROC Friese Poort	Leeuwarden	337	71	
ROC Midden Nederland	Utrecht	306	28	
Deltion College	Zwolle	375		
Noorderpoort	Groningen	346	1	
ROC West-Brabant	Etten-Leur	332	1	
ROC Da Vinci College	Dordrecht	258	45	
ROC A12	Ede Gld	221	55	
ROC Friesland College	Leeuwarden	255	32	
Landstede	Zwolle	142	49	
ROC Nijmegen eo	Nijmegen	268		
Alfa-college	Groningen	195		
Koning Willem I College	's Hertogenbosch	171		
ROC Nova College	Haarlem	113		
ROC Arcus College	Heerlen	146		
ROC Leiden	Leiden	143		
ROC van Flevoland	Almere	119	13	
ROC AVENTUS	Apeldoorn	105		
overige roc's				
totaal 20 overige roc's		618	29	
TOTAAL		11.271	1.366	37

Bron: DUO

Mbo-studenten studiejaar 2017-2018

Mbo school	Redactie	Management	ICT beheer	ICT app	Sign
vakscholen					
Grafisch Lyceum R'dam	225	364	77	324	97
Grafisch Lyceum Utrecht		219		121	
Mediacollege Amsterdam	165	154		238	72
SintLucas		168		55	95
Cibap					38
Nimeto	169				44
roc's					
ROC van Amsterdam	98	225	1.219	345	61
ROC van Twente	44		721	259	99
Rijn IJssel	74		226	123	98
ROC Friese Poort	38		497	169	52
ROC Midden Nederland	89	22	672	333	
Deltion College			557	231	22
Noorderpoort			460	53	
ROC West-Brabant			529	289	63
ROC Da Vinci College			498	243	
ROC A12		26	359	127	
ROC Friesland College			220	217	
Landstede	56	21	232	270	24
ROC Nijmegen eo			311	63	
Alfa-college			598	208	
Koning Willem I College			347	258	
ROC Nova College		47	546	291	
ROC Arcus College			271	54	99
ROC Leiden			167	106	
ROC van Flevoland			411	107	
ROC AVENTUS	21		423	97	
overige roc's					
totaal 20 overige roc's		96	6.115	2.938	272
TOTAAL	979	1.342	15.456	7.519	1.136

Ontwikkelingen aantal mbo-studenten grafische en media opleidingen

Opleiding	Studiejaar					
	niveau	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
vormgever	4	10.491	10.873	10.914	11.148	11.271
dtp	2	525	429	330	370	317
	3	931	888	988	975	1.049
	totaal	1.456	1.317	1.318	1.345	1.366
print	2	96	54	49	47	23
	3	16	22	13	13	14
	4	8	6	6		
	totaal	120	82	68	60	37
redactie	4			321	686	979
management	4	1.048	1.161	1.140	1.204	1.342
ict beheer	2	2.781	2.622	2.526	2.410	2.512
	3	5.622	4.991	4.809	4.800	4.666
	4	6.859	7.501	7.953	8.287	8.278
	totaal	15.262	15.114	15.288	15.497	15.456
ict app	4	4.824	5.881	6.749	7.387	7.519
sign	2	523	542	573	455	423
	3	128	187	224	316	369
	4	278	304	341	324	344
	totaal	929	1.033	1.138	1.095	1.136
TOTAAL PER NIVEAU	2	3.925	3.647	3.478	3.282	3.275
	3	6.697	6.088	6.034	6.104	6.098
	4	23.508	25.726	27.424	29.036	29.733
TOTAAL		34.130	35.461	36.936	38.422	39.106

Bron: DUO

Colofon

Oprichtgever:

A&O Fonds Grafmediabranche
Boeingavenue 209, 1119 PD Schiphol-Rijk
www.aenofondsgrafimedia.nl

Uitvoering en uitgave:

GOC
Postbus 347, 3900 AH Veenendaal
(0318) 53 91 11
www.goc.nl

advies, training & onderzoek
voor de creatieve sector

Auteur: Drs. Jos Teunen, GOC

Vormgeving: Okkerreclame, Veenendaal

Drukwerk: Grafiteam, Veenendaal

© GOC, juni 2018

De informatie in deze publicatie is volledig gebaseerd op officiële bronnen als CBS en UWV, Grafische bedrijfsfondsen (Timeos) en GOC onderzoek onder grafische bedrijven. Bij alle cijfers zijn de bronnen vermeld. Alle informatie is met de grootste zorgvuldigheid verzameld, bewerkt en gepresenteerd. Overname van gegevens uit deze publicatie is toegestaan onder vermelding van 'Bron: Grafimedia in cijfers 2018. GOC, Veenendaal'. Bronvermelding is verplicht.

advies, training & onderzoek
voor de creatieve sector